

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodsori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	---	--

Pium desiderium . . .

Egyházi lapjainkban nem egyszer találkozhatni „Tömrüljünk“, „Egyesült erővel“, „Csatlakozzunk“, „Fogózzunk össze“-féle címek alatt megjelenő lelkes felhívásokkal, melyekben a kor eszméit, törekvéseit felfogni bíró atyánkfiai sarkantyuzni igyekeznek lelkészársadalmunkat az együvértartásra, a testületi erő kifejtésére, hatványozására. S mind e felhívásoknak eddigelé vajmi csekély eredményét tapasztalhatni. Hivatkoznak pedig a minden téren egyesülés, közös actió üdvös eredményeire; rámutatnak, hogy az erők egyesítése mellett sziklákat, melyek előtt egyesek tehetetlenül állanak meg, ki lehet mozdítani helyökből, — sivatagokon, hol egyesek erőlködését homok avar temeti el, oázokat lehet teremteni. Nincs pályakör, melynek munkásai be ne látnák ezt. A borbély műhely hajfodorító művészeitől fel az ország birói karáig mindennütt megtaláljuk az egyesülést. Lelkészársadalmunk alig bír egy néhány, kis vidékre szorító „lelkészi kört“ felmutatni, tengetni. Hogy mi kerületi, vagy pláne országos egyesülést hozunk létre, ez maiglan csak „pium desiderium.“

Közelebb is olvastunk egy jó lélekkel írott, buzdító cikket e lapok hasábjain. „Fogózzunk össze“ — mondá Erdős J. kedves atyámfia. — Hát én előrelátom, hogy miként már annyi lelkes felhívásnak, ennek is az lesz a sorsa, hogy „napirendre tér felette az olvasó közönség“, — megpendített eszméjének testet öltése „pium desiderium“ marad továbbra is.

Az marad a következő okok miatt:

Lelkészi karunk jó része tudomást se vesz az eszme megpendítéséről, egyszerűen azért, mert nem olvas egyházi lapot. Légió még azoknak a száma, a kik ha telnék is reá, nem tartják szükségesnek a szaklapok járatását; hanem a politikai méregkeverő lapok valamelyike, no az már elmaradhatatlan asztalukról; ha egy nem bírja, össze áll kettő, három, négy, ha másért nem, hát a tőzsdei ár-

jegyzék kedvéért . . . Ezek aztán soha sem fognak érezni valami nagy kedvet összefogózni Erdős J. atyánkfival.

Van egy másik jó rész, a melyik veszi magának a fáradságot átfutni, a lelkes fölhívást; de el is mosolyodik menten és azt mondja, hogy: „majd én tibelétek csimpajkózom; miért, tán titóletek tanuljak? . . . tanultam én már annyit, hogy fele is sok a megélhetésre. Hagyjátok az eféle meséket, ne hivatkozzatok nekem külföldre, mire . . . elég nekem az én parókhám!“ . . . No hát ezek felől is alhatik jó Erdős atyánkfia.

És van egy harmadik jó rész, a melyik kasszája meg-eröltetésével, családjá, napi szükségleteinek minimumra redukálásával, fentartja a szellemi érintkezést a sajtó munkásaival, áldoz a mindennapiból, csak hogy hetenként legalább egyszer olvashasson, figyelemmel kísérhesse az egyházi élet mezején fölmerülő s alátünő eseményeket. S mikor egy-egy ilyen felhívást olvas, felsohajt és kedve szegetten teszi le a lapot; mert hát mihaszna ő pártolja, üdvösnek tartja az eszmét, repülne is, hogy öszsze ölelkezék megpendítőjével, de hát nem lehet, . . . nem eresztik azok a lánczok, . . . azok a cseperedő gyermekek, az a halvány képű szegény asszony, az a tiz éves viselmes kabát, az a kongó élés kamara, az az üres zseb! . . . Az ilyenek előtt annak az eszmének a megvalósulása, mind örökre csak „pium desiderium.“

Hanem azért még nem száradt el Áron vesszeje; még lehet hinnünk, remélenünk, hogy ki hajt. Csak nedvesség, csak öntözés neki s remélhető, hogy lombjai körül még kedves látást nyújtó oáz kerekedik. Csak a sajtó ne tágítson. Porhanyosítsa a földet körülötte, hogy gyökerei mélyebbre törhessenek. Aztán jöjjön segítségül a főt. püspöki kar. Főpásztori nemes levelökkel mozgósítsák a megyék vezér bajnokait toborzásra. Ezeknek tárogatója el hat még oda is, a holott a nyomtatott betüket csak a zsoldárból, vagy hiriből ösmerik; s ha nem ragad is minden tanítvány öntöző kannát Apollószként kézbe, hallóivá teszik a kiáltásnak s esetleg szégyenkezésre tanítják önmagok előtt, ha azt pusztában elhangzani engedik.

A másik rész talán azt is fitymálni fogja, ha a vezéreket látja dajkálni azt az eszmét, melynek méhéből új eget és új földet várunk. De nem lehetetlen, hogy a kíváncsiság kiragadja őket dulce farnientjökéből s elindulnak, elmennek, hogy szeme közé nézhessenek a született csecsemőnek. S ki tudja, hátha még mirhát, aranyat és temjént is raknak lábaihoz! . . .

A harmadik résztől ezt nem várhatni. Nagyon elég, ha fölkeresheti s dicsérő halleluját öröm könnyes szemekkel zeng felette. De hogy jusson el odáig! — Ahoz, hogy lelkészi karunk nagy szegénysége ilyen egyesülést létrehozasson, hogy Debreczenbe, Budapestre, avagy Kolozsvárra, Sárospatakra ellátogathassunk, hát bizony arra pénz kell. De nem oly nagyok a mi lelkészi karunk igényei, hogy az a pénz Dárius kincse lenne, a mit elő nem lehet teremteni. Megbirhatnák azt a segílyt egyházaink, ha a célzt üdvösnek elősmernék s érte áldozatra hevülni nem vonakodnának. Erre el kellene őket készíteni. Hiszen az egyházakra térülne nem kis része a lelkészi kar tömörülése hasznának. S hát zsebbe dugott kézzel elkívánhatnák, nézhetnék, hogy lelkészeik szerény dotációja viselje annak egész terhét! . . . Nem egy példát hozhatunk föl, hogy intézetek, testületek, melyeknek tagjai ilyenemü tanulmány-nyal, ismeretszerzéssel, tapasztalással egybekötött utra indulnak, bizonyos segílyeket nyujtanak azoknak. Városi hatóságok, tanintézetek megragadják az alkalmat, hogy országos kiállításunkra menő szakférfiakat utazási átalányban részesítsék. Mert tudják, hogy az a pénz kamatozni fog a város ipargazdasága, az iskola intelligentiája javára. Sőt nem egy példa van, hogy szakgyűlésekre járó tanítók költségmegtérítést nyernek egyházuk részéről . . . Hát csupán mi, a lelkészi kar nem érdemelnék meg azt a figyelmet, hogy akkor, a midőn nem csak saját privát passió kielégítése, hanem az egyház egyetemét érdeklő, annak javára s virágzására célzó törekvésben fáradozunk, némi anyagi kárpótlásban részesíttessünk, jó szándékunkban elősegíttessünk! . . .

Én hiszem, hogy ha ez a forrás fölfakad, Áron veszeje csakugyan kizöldel, a megpendített eszme csakugyan testet fog ölteni. Mindaddig pedig csak „pium desiderium“ leend.

S hogy fölfakadjon, a mi Mózesieinket kérjük: vegyék kezökbe azt a bűvös pálczát, melynek illétése annyszor tört már keresztül sziklákat. Szóljanak, buzdítsanak, lelkesítsenek; kimondhatja, hogy: nem lesz sükere! . . . A birhaami erdő is megmozdulhat.

F. Varga Lajos.

Dobos János életrajza, autobiografia.

(Folytatás.)

Van egy kitérés, vagy inkább egy redő iskolai életemben, mi lényeges változást idézett elő ennek ábrázatán, ezt is megemlítem. Atyám három bátyámat a debreczeni iskolába vitte tanulni, otthon maradván egyedül, bátyáim után búsultam és vágytam éjjel és nappal, azon is járt eszem, hogy miként lehetne elmenni utánok, mert a testvéri szeretet sokszor kimeríthetetlen, nálok nélkül egyedül nem maradhat, elhervad. Egy tulszigorunak vélt fenytés után elszánva magamat, hónom alá fogtam egy könyvet és elindultam Pesten át Debreczen felé, azt mondva a találkozóknak, hogy én azt a hónom alá fogott könyvet viszem, hová? Debreczenbe, bátyáim után, kik azt a könyvet otthon feledék, én magam is hittem, hogy úgy van, úgy lesz.

Meleg nyári nap délután az üllői uton kiértem Pestből, siettem, mert távol van Debreczen. A nagy homokban végre utolért egy tüzér-transport, én hogy jobban haladjak, egy kocsi hátuljába fogódtam, melyen egy becsületes tüzemester ült, megszánta az ügető fiut, felültetett maga mellé, kihallgatott, mi is oda megyünk, elviszlek, hogy ne vinnélek, majd elbeszélgetünk az uton. Estve Vecsésre értünk hálásra egy jó német gazdához, másnap viradóra hült helye volt az én tüzéremnek, meghagyva a házi gazdának, hogy engem haza szállítson. Harmadnapra visszakerült az elveszett fiu; Debreczenbe indult, Monorról visszatért, alig végezve az egész ut egy tizedrészét.

És életem hosszú utján hány félbehagyott tized, huszad, századrész munka kiált utánam, hogy folytassam, végezzem. És ők mind elmaradoznak a monori uton.

Atyám, a debreczeni magyar ember féltvén Ó-Budán az elnémetesedéstől, elvitt a Kecskeméten virágzó gymnasiumba, hol hajdan maga is professoroskodott és beiratott a novitius syntaxisták közé. Különös dolog, hogy tanítóm között alig volt rokonszenves arczu, alig volt egy, kinek derült mosolyát láttam volna. Itt is a félszemü vaskalapos Salamon ijesztgetett másfél évig. Az oskola setét, szemetes, gödrös, a padok vetemültek, hanem azért a tanuló sereg, a muzsák sokkal elevebbek, vidámabbak, mint ma az új kényelmes függönyös oskolakasok beteges raja, kik elibe annyi sonkoly, annyi tanulmány van felöntve, hogy legalább felét ott hagyják.

1816-tól 19-ig tanultam Kecskeméten, itt ez idő alatt serdültem. Nevezetes korszak egy ifju, egy gyermek-ifju életében, most is le kell fognom, faggatnom kell a felsiető gyöngyöket, melyek kebelemben fel s alá jártak, mint borbán a gyöngy és a gyöngye edényt elrugással feyegették. Az első költészet és szerelem tündér almái, aranyos szárnyu pillangói, melyek után még a 80 éves öreg is utánok vágja kalapját. — Ezek rajongták körül a 16—17 éves fiut, ki most 82 éves korában is talál belőlök egy-két morzsát, mikor kopott, szakadt zsebje fenekén keresgél még valamit.

Végre eljutottam hozzád, utélértelek édes jó tanítóm, professorom Nagy István, kinek jelenleg ntódja vagyok Czegléden, hol majd engem is eltemetnek, elfelednek mint téged. Eddig tanultam a latin nyelvet és fraseológiát, de

nem volt a ki bevezetett volna ennek classikai szépségeihez, nem volt a ki egy Cicerónak orátori nagyságára, egy Virgil, Horácus eposza vagy Iyarája rejtelmes elzudulásaira figyelmetetett és azoknak követésére serkentett volna. Te voltál, a ki nagy tudományod és olvasottságod tárházát a bámuló ifju előtt felnyitva megtanítottál gondolkozni, a szépet ismerni, megbírálni és az üres jövőt magas nagyszabásu ábrándokkal megnépesíteni, előttem lebegsz most is mosolygó arczczal az ég felé mutatva, macte virtute puer! Sic itur ad astra!

Kecskemétről Debreczenbe költöztem, mikor megérkeztem egy váltó forinttal zsebemben, István bátyám, ki már akkor négy esztendő diák volt, vezetett be a negyvennegyedik lakszobába, „az Isten gondot visel“ mondá. Simon István a Csurgóról subscribált öreg diák, egy bádóg kanállal megkínálva biztatott, hogy azzal megehetem ha lesz mit.

Az 1819. év őszén subscribáltam. Debreczenben hat évet töltöttem, nincs mire emlékezmem mint arra, hogy ennek a hat esztendőnek java is csak nyomoruság és folytonos küzdés volt, mert a Sátánnak két belém tört nyilat hordoztam testemben, mely engem a porig alázott, hogy magamat el ne bíznám, de egyuttal beteges ingerlékenynyé tett, hogy magamhoz közel ne bocsássak senkit egy barátón kívül, ki sokszor meglátogatott, vigasztalt a negyvennegyedik kihalt lakfészekben. Professoraim nem ismertek, nem szerettek, a nagyobb esküdt diákok rám sem néztek, kivéve talán Kekk Dánielt, ki néha ajtót nyitott rám és szóba állt velem.

Mások örömmel emlékeznek a boldog, a vidám diáki életre . . . én nem.

Egy borult őszi estve magamba mélyedve eltökéltem, hogy ennek a kinos fél-életnek végét szakitom, ha egyébként nem, erőszakosan. de a természetre bizva a végrehajtást; de miként? Felköltöztem a harmadik emeleten levő 47-ik sz. szobába, hová 48 lépcsőn kellett fel és lejárni, ez lesz biztos lajtorja, gondolám, mely a halálhoz visz.

Elkezdém a fárasztó végzetes munkát fel és le. Czélt értem, mellem hörgött, ágynak estem, de kórházba nem jelentkeztem. Eljött a tavasz, feljártam mint élő halott, megvallottam, meggyóntam barátomnak tervemet, ez gyávaság volt tőlem. Másnap derült tavaszi reggel feljött hozzám az én barátom, Keresztes József, kivel még Kecskeméten sirig tartó frigyét esküdtem. Óh mily szeliden mosolygott le a hold a két fiura, mikor egymás nyakába borulva örök hűséget esküdt! Most ott nyugszik a forradalomban meggyilkolt lelkész a Feketicsi temetőben. Bejött hozzám Horácusból idézve „non ego perfidum dixi sacramentum“ felemelt ágyamból, felöltöztetett, „jössz velem“ mondá és vezetett, vitt a nagy erdő felé, az ákác virágozott, egy alá letelepedtünk, rövidre szagatott lélegzettel szedtem az illatos tavaszi légujító lehelletét. Ugy-e szép a természet kebelén az élet? kérdé tőlem. szép mondám én, vállára hajtván nehéz fejemet. Másnap helyet csinált a kilencedik lakszobában, reggelenként hozta a mézes tormát; a fiatal életerő győzött és én az egyszerű orvosság mellett fellábadoztam.

(Folyt. köv.)

Mit tanít a Korán a Jézus Krisztusról?

„Nagy tévedés az iszlám lényegét és valóját, tanainak tartalmát és irányát az iszlám szent könyvéből, a koránból akarni megítélni. A korán az iszlám összeségének symboluma, zászlója, de nem tartalmazója.“ Részemről készséggel aláírom kitünő arabistáknak, Goldziher Ignácznak ezen állítását. („Az iszlám“. Budapest, 1881.) Arra nézve, hogy az iszlámot teljesen megismerhessük, a Korán mellett tanulmány tárgyává kell tennünk a hagyományok azon nagy irodalmát is, mely maguk előtt az iszlám hittudósai előtt is nagy tekintélyvel bír.

De e soroknak nem az lesz a feladatuk, hogy az iszlámról tárgyaljanak; czéljuk az, hogy néhány töredék vonásban felmutassák a Koránnak a J. Krisztusra vonatkozó nyilatkozatait. Mint ilyenek a hagyományok amaz irodalmát egészen mellőzhetik.

A Koránnak a Jézus Krisztusra vonatkozó nyilatkozatait több fejezetekből, szúrákból¹⁾ kell összeszednünk, miután azok ép úgy szórványosan fordulnak elő, mint a Koránnak akármely más tárgyra vonatkozó megjegyzései.

Az iszlám szent könyve szól Máriáról, a J. Krisztus édes anyjáról is; jónak látom elsőben is idevonatkozó előadásait közölni.

A 3-ik szúra 30—32. verseiben ezt olvassuk: „Valóban Alláh kiválasztá Ádámot és Nóét és Ábrahám családját és Imrán családját minden más emberek felett . . . Ekkor így szólt Imrán neje: Uram! ime én neked szentelem egészen azt, kit méhembem hordok és te fogadd el tőlem, te, ki mindent halló és tudó vagy! És miután szült, így szólt: ime, Uram! én leányt szültem, (noha Alláh tudta, hogy mit szült), pedig a fiu nem helyettesíthető leány által, (t. i. a leány nem szentelhető pap gyanánt Isten részére, mint a fiu); én őt Máriának neveztem el s úgy őt, mint ivadékait a te oltalmadba adom, a megkövezett (= megátkozott) sátán elől. És az ő Ura elfogadta őt, (t. i. Máriát) nagy kegyesen, s mint szép gyermeket felnevelte. Zakariás ápolta őt; s valahányszor bement hozzá a szobába, mindig eledelet talált nála. Mária! — kérdé — hol veszed te ezt?, Alláhtól vagy az, válaszolt Mária; valóban Alláh táplálja azt, kit akar.“

Ugyancsak idetartozólag a 3-ik szúra 37—38. verseiben ezt találjuk:

„És ekkor szólának az angyalok: Óh Mária! ime Alláh kiválasztott téged és megszentelt és kiválasztott a világ minden női közül; óh Mária engedelmeskedjél Uradnak és leborulva imádkozzál az imádkozókkal!“

E töredékes előadásból látjuk, hogy a Korán Máriának a Jézus Krisztus anyjának atyját Imránnak nevezi²⁾ (innen a 3-ik szúra „Imrán családja“ czime) és ennek családját a kiválasztott családok közé sorozza. Máriát anyja már születése előtt Istennek szenteli, megszüle-

¹⁾ Szúratun, pl. szúrún = méltóság, dicsőség, jel, épület, fejezet; így nevezetnek a Korán fejezetei. A mi Koránaink közönségesen 114 ilyen szúrára vannak felosztva.

²⁾ Imrán neje, Mária anyjának neve a Koránban elő nem fordul; a magyarázók szerint Hanna (Hannatun) volt volna a neve.

tése után pedig ivadékaival egyetemben az Isten oltalmába ajánlja. Isten aztán kiváló gondnal fel is nevelte, sőt minden nők felett megszentelte és céljaira kiválasztá Máriát. Átalában véve az Idvezítő anyjáról tiszteletteljesen szól a Korán, mi kitűnik a 66-ik szura 11-ik és 12-ik verséből is, hol ezt olvassuk: „Alláh, azoknak, kik hisznek, példa gyanánt állítá fel Faraó nejét¹⁾... és Máriát is, Imrán, leányát, a ki megőrizte szüzességét; és mi beléje leheltük lelkünket s ő igaznak tartá Ura beszédeit és iratait s lön azok közül való, kik (Istennek) engedelmeskednek.“

Most térjünk át a Korán azon megjegyzéseire, melyek magára a J. Kr.-ra vonatkoznak.

a) Az Idvezítő születésére tartozólag a 3-ik szura 40—43. vben ezt olvassuk: akkor szólának az angyalok: óh Mária! Alláh örvendetes tudomásodra juttatja a tőle származó Igét, neve leendő: a Messiás, Jézus, Mária fia; dicsőséges leszen e világon, és az örök életben; és leszen azok közül való, kik (Alláhval) közeli viszonyban állnak; (almukarrábuna = homines, quos princeps sibi adjunxit.) És szólni fog az emberekhez már bölcsőjében és férfi korában; és leszen a kegyesek közül való. Uram! — kérdé Mária — honnan leszen nekem fiam, hiszen férfi nem érintett engem? (az angyal) válaszolt: így leszen! Alláh teremt, a mit akar; midőn valamit elhatároz, csak szól: légy! és leszen. És (Alláh) tanítani fogja őt (a Jézust) a z írásra, bölcseségre, a törvényre (attaurátu = hattórá = Mózes törvénye) és az evangéliomra (indsilun = εὐαγγέλιον = evangéliom) s mint követet Izrael fiaihoz fogja őt küldeni.“

Ugyancsak az Ur születésére vonatkozólag idéznünk kell a 19-ik szura²⁾ 16—21. verseit: „Emlékezzél meg a könyvben is (a Koránban) Máriáról; midőn félrevonult családjától egy keletre fekvő helyre (talán a templomnak keleti részébe, hogy ott imádkozzék), — lefátyolozta ugyanis magát azoknak, (t. i. családjához tartozóknak) közelében³⁾, mi elküldtük hozzá lelkünket, mely ő előtte egy derék férfhoz hasonlított. Mária szólt: imé én a könyörülő Istenhez menekülök előled, ha ugyan te is féled őt. Amaz válaszolt: ámde én Urad követe vagyok, hogy neked egy kegyes fiut adjak. Mimódon leszen nekem fiam, kérdé Mária, holott férfi nem illetett engem, sem rossz nő én nem vagyok? Így leszen, felelt amaz; Urad mondá: nekem ez könnyű dolog, hogy mi őt (t. i. ama fiut) csodajelül állassuk az emberek elé és kegyelmünk bizonságául; és ez már elvégzett dolog.“

Az Idvezítő születését így beszéli el a Korán: (szura 19. vers 22—29): „És Mária szive alatt hordá ama fiut s elvonult vele egy távol eső helyre. A szülés fájdalmi egy pálmafa törzséhez üzék őt. Óh bár meghaltam volna, — szólt, — mielőn ez történt! vajha egészen elfeledett volnék! És megszólítá őt egy alulról jövő hang: ne búsulj! Urad már előállított egy patakocskát alattad; rázd meg a pálmafa törzsét, az reád friss pálmadiókat fog hullajtani. És egyél

¹⁾ A kommentátorok Faraó nejét Ászijatun-nak nevezik. Faraó leányának neve a bibliában (1. Kron. 4, 18.) Bithjá („bath-par’ó.“)

²⁾ E szurának a címe: Mária (Marjamu = a héber Mirjám), mert az Ur édes anyjáról, Máriáról is szó van benne.

³⁾ E tételt így látom jónak fordítani, Wahl, Maracci, Gerock, Ullman stb. ellenében.

és igyál és vidámitsd meg szemedet. És ha látni fogsz valakit, mondd nekie: ime én a könyörülő Istennek börtöt fogadtam, ma hát senkivel sem fogok beszélni. És (Mária) eljött fiával népéhez; óh Mária, így szólíták meg őt, te bizony furcsa dolgot miveltél; óh te, ki Áron testvére vagy, atyád sem volt rossz ember, anyád sem volt rossz nő“ . . .

Ezek szerint a Koránban az Idvezítő neve: „almaszihu 'iszabnu marjama“ = a Messiás, Jézus, Mária fia. Hogy a maszihun = a héber másiahh (maszaha = duxit manum per superficiem capitis = a héber másahh), ez világos. Nehezebb az Isza szó megmagyarázása. Az arab commentator Beidhavi szerint arabosított alak az Isua-ból. Gerock a héber Jésua eltorzított alakjának tartja azt. Vannak, kik az Isza-t csúfnévnek tekintik s azt állítják, hogy Mohammed a Jésua nevet szándékosan cserélte fel Ésau Ésáu nevével. Talán ez utóbbi nézet ellen fel lehetne hozni azt, hogy az Isza név az araboknál előfordul mint tulajdonnév s mint ilyen alig tekinthető az csúfnévnek; de meg mért adott volna Mohammed a Krisztusnak, csúfnevet, kiről ő különben is tiszteletreméltóan szól, természetesen a maga észjárása szerint?!

Dicsőfi József.

(Folyt. köv.)

A békési tanargyűlés.

(Folytatás.)

Jul. 8-án délelőtt folytatólag a jövő évi pályakérdések ügyével foglalkozott a közgyűlés. Azon két pályakérdés, — mely ezuttal megfajtatlanul maradt, — ismét kitűzetik. Szövegük következő:

„1) Fejtessék ki a magyar nyelv és irodalom elméleti és gyakorlati tanításának, az egész gymnasiumi tanfolyamon keresztül, — főleg pedig a felsőbb osztályokban követendő legsikeresebb és célravezetőbb módja.“ Jutalma 100 frt o. é. (A kisújszállási város és ev. ref. egyház adománya.)

2) Fejtessék ki az egyetemes és különös számtan előadásában az alsóbb és középkutatásnál használatni szokott módszerek (synthesis, analysis, genesis stb.) természetete; mutattassék ki azok befolyása úgy általában az értelem, mint különösen a matematikai felfogás ébresztésére, fejlesztésére s erősítésére; végül állapittassék meg, melyiknek lehetne elsőséget adni a többiek felett, hogy a matematikai tanítás kettős célja elérjék. — Jutalma 50 db. arany (A debreczeni ev. ref. egyház adománya.)

Csak egyesületi tagok pályázhatnak. — A beadási határnapot a központi bizottság fogja kitűzni, de mindenestre úgy, hogy a beérkező pályaművek felett a jövő évi m-szigeti közgyűlés ítélhessen.

A föntebb említett békési adomány folytán egy harmadik pályakérdés is tűzetett ki, de ennek megfajtatására — az 1883-iki debreczeni közgyűlés határozatához képest — két évi időköz szabatott meg. A küldöttség által javaslatba hozott három kérdés közül a közgyűlés — szavazattöbbséggel — a következőt fogadta el: „Különböző prot. iskolánkban gyakran a tanárnak minden jóindulata mellett is igen nehéz és nagy felelősséggel sőt akadályokkal jár együtt

az osztályozásban azt az igaz mértéket alkalmazni, melynek alapján a tanuló felsőbb osztályba léphet. Kutattassanak fel a prot. társadalomban levő azon okok, melyek ezt nehezítik, ajánltassanak módok, melyek egyértelmű és kellő fokú szigorú fejtven ki, utját állják a káros következményü enyhe és elnéző eljárásnak." Jutalma 120 frt.

A szokásos tanügyi szemlének a jövő évi közgyűlésre leendő elkészítésével Dr. Öreg János bízott meg.

Julius 8. délután. Elnök felolvassa az országos középiskolai tanáregyesület üdvözlő táviratát, mely köszönettel vétetett tudomásul.

Következett a közelebbi közgyűlés által kitűzött tétel tárgyalása. Dr. Öreg János, — mint az 1. és 3-ik sz. tétel előadója, — kifejti, hogy föltétlenül óhajtanó a felekezeti tanárképzés, és pedig a föllálitandó tanárképző intézet internatussal kötendő össze. Az idevonatkozó intézkedések megtételével azonban — az anyagi akadályok miatt — egyelőre várni kell egyházi hatóságainknak. — Elek L. hangsúlyozza a gymnasiumoknak, mint kiválóan jellemképző intézeteknek hivatását. Ha gymnasiumaink megfelelnek feladatuknak: úgy nem lesz fogyatkozás prot. érületű és szellemű tanárjelöltekben sem, bárha ezek az állami intézetekben nyerik is szakszerű kiképeztetésüket. Ennélfogva nem tartja nagy bajnak, ha a külön prot. tanárképezde szervezésével az anyagi viszonyok javulását meg kell várnia egyházunknak, mert nagyobb haszonnak véli, ha annak idejében egy teljes és erős prot. bölcsészeti akadémia létesítettik egybekötve középiskolai tanárképezdével, mintha 2—3 tanszék felállítással tételnék kísérlet a felekezeti tanárképzés érdekében. — Géresi K. A külhoni egyetemek látogatását hangsúlyozza. Szerinte ez tetőzi be leghelyesebben a tanárjelöltek képzettségét, az internatussal egybekötött tanárképezde — mihelyt lehetséges — felállítandó, de tanárjelöltjeinknek alkalmat kell adni, hogy 1—2 évig külhoni egyetemeket látogassanak. Orosz I. ha egyházunk és gymnasiumaink érdekeit biztosítani akarjuk, legkésőbb 10 év leforgása alatt fel kell állítanunk a prot. tanárképzőt. — Sinka S. a szakképzésnek a karakter formálására való hatását fejtegeti, szerinte egyik legsürgősebb teendője egyházunknak a tanárképző felállítása. Szegedi K. elismeri a külhoni egyetemek látogatásának — kivált a multban való — nagy fontosságát, azonban elérkezettnek látja az időt, hogy a magyar szellem önállósága és függetlenítése érdekében minden lehetőet elkövessünk. Szervezzük ugy tudományos intézeteinket, különösen pedig a tanárképezdét, hogy a külföldre járás — mely fájdalom! — gyakran igen csekély haszonnal jár, — föltétlenül ne legyen szükséges. Dr. Öreg J. elismeri, hogy a külföld látogatása egyes esetekben nem jár haszonnal, de ennek oka nem a külföldben, hanem az illető egyénben keresendő. A pók mérget, — a méh pedig mézet készít ugyanegy virágból. Ajánlja a külföldre menés hangsúlyozását.

A vita végével a gyűlés kimondja, hogy: „a felekezeti tanárképzés óhajtanó, ennélfogva a tanárképezde minél előbb felállítandó internatussal egybekötve, egyszersmind intézkedések teendők, hogy tanárjelöltjeink minél

nagyobb számmal látogathassák a külhoni prot. egyetemeket.“

A tulterhelés. Dr. Öreg J. némileg eltér a Joó István értekezésében körvonalozott felfogástól. A tananyag megszabásánál sok a visszaélés, némelyek megkurtítottak, p. a philosophia, de más szakok tultengésben vannak. — A tanítási idő rövid, p. a VIII-ik osztályban, hol május hóban már vége a tanévnek. A gymnasiumi tanfolyam bevégzésére 9 év kellene, mint ez tervben is vólt, ha ez nem vihető ki: legalább a 8 év ne csonkítottassék meg. A szülők közreműködése, — melyszerint fiaikat a klasszikus tanulmányok iránt nem hogy lelkesítenék, hanem legtöbb esetben lehangolják: nem terheli, hanem könnyíti a tanuló dolgát. A tantárgyak óraszerinti beosztása miatti bajon könnyű segíteni. Főbaj, hogy egyik tanár a másik teendőjéről — a szakrendszer folytán — nem vesz tudomást; kiki csak a maga szakát hangsúlyozza. Az osztálytanár, sőt a direktor sem gondol a tanítás menetével, de ez így van az állami gymnasiumokban is. A naplóba való beírás igen felületes, ennél fogva kellő tájékozást nem nyújt, jövőre e bajon segíteni kell. A sok házi dolgozat növendékre és tanárra nézve nagy teher és aránylag kevés haszonnal jár. Ez a főforrása a tulterhelésnek. A tankönyvek is — így végzi előadását — tulságos terjedelműek, ennélfogva rövidítendők. — Sinka S. a tulterhelés főforrása a didaktikai eljárás hibás voltából ered. Szemléltető eszköz nincs, a begyakorlás hiányos. A tanár lelkes eljárása a fő. — Elek L. Sinkával egy értelemben állítja, hogy a begyakorlásra nagyobb gond fordítandó. A tanítás sulypontja — kivált az alsó osztályokban — a tanár és növendék élénk és folytonos érintkezésén nyugszik. Ne áradozzon a tanár magyarázat közben, hanem intézzen szopora kérdéseket a növendékekhez, a tananyagnak fölvett részletét gyakorolja be a tanórán, s ne menjen addig tovább, míg meg nem győződött, hogy a tanulók nagyobb része tisztában van azzal, az otthoni szorgalmat csak igen szerény mértékben vegye számításba. A házi dolgozatok iratása is mérséklendő, de az átnézést és bírálatot lelkiismeretesen kell teljesíteni. Még, néhány felszólalás után elnök következőleg formulázta a közgyűlés nézetét: „A gymnasiumainkban tagadhatlanul létező tulterhelés megszüntetése végettegyéb — kisebb fontosságú — intézkedések mellett szükséges: a tanórán való teljes begyakorlás keresztülvitele, a házi dolgozatok számának mérséklése és a tankönyvek rövidítése.“

(Vége köv.)

Huszár Gál énekes könyve 1574.

(Folytatás.)

Wohnitzkynek 1558. ápril 23. Miksához intézett levele (eredetije a bécsi titkos levéltár) egy pár igen érdekes adatot közöl, — egész a legapróbb részletekig, — Huszár óvári életéből. — Mint magyar lelkésznek volt 25 frt fizetése, ezenkívül lelkészkedett Mosony mező-város és Kálnok (Gabling) községben. Mint általában kedvelt egyén, gyakran megfordult a vidékbeli

uraknál, kiknél nem csak a barátságos özszejövedelek s családi ünnepélyekben vett részt, hanem az isteni tiszteletet is végezte s az Urvacsorát két szin alatt kiszolgáltatta! (Risum teneatis! Bogisich ur azt mondja: az urvacSORA kiszolgáltatási módja bizonyítja, hogy 1574-ben a reformátusok a katolikus egyház szertartásaival éltek (?)!!! Mi lényegesebb az urvacSORA kiszolgáltatásánál, ez pedig két szin alatt történt!)

Hogy mindjárt 1553-ban, vagy jóval azután került-e Huszár Óvárra? nem tudjuk, hogy azonban már 1555. tavaszán ott volt s működött mint magyar predikátor, bizonyos a következőkből:

Olyan tevékeny szellem, mint Gál papé, nem maradhatott sokáig ismeretlenül s hatástalanul; csakhamar magára vonta a pozsonyi és győri káptalanok figyelmét. — Ezek — jól ismervén Miksa felvilágosodott gondolkozási módját s a vallás dolgaiban türelmét, egyelőre nem mertek kemény eszközökhöz nyulni, de egy felhatalmazást eszközöltek ki Miksától, hogy kebelükből egy pártagot Óvárra küldhessenek, Gál pappal nyilvános disputatiót tartani.

1555. pünköszt innepén meg is jelent a két káptalanból 4 tag, Miksának Wohnitzkyhez intézett rendeletével s a papok részére adott felhatalmazással.

A disputatio nyilvánosan tartatott meg az óvári templomban, részleteiről semmit se tudunk, eredményéről pedig csak annyit, a menyit Wohnitzky és Huszár említenek idézett leveleikben, t. i. hogy: a kanonokok gúnyyaltetézve kényszerültek Óvárt elhagyni!

Ezután háborítlanul folyik H. munkássága, mely hovatovább nagyobb mérvet öltött.

1557-ben okt. 26-án Bécsben találjuk, innét intézett — a mondott napon — Bullinger Henrikhez, zürichi lelkészhez Zwingli utódához (tehát nem thorgaui szászországi paphoz — mint Bogisich ur hibásan állítja!) egy latin szövegű levelet, melyben fájdalmas érzéssel rajzolja azon nyomort, melyet a magyar nép a törököktől szenvedett; panasolja, hogy a törökök alatt nem álló protestánsok mily dühösen üldöztetnek a róm. katolikusok, különösen Oláh Miklós esztergomi érsek által; de maguk a törökök, vallás miatt nem bántanak senkit, sőt sokszor csendesesen végig hallgatják a templomi tanítást s mikor az UrvacSORA kezdődik, békével kimennek. — Miután ezeket terjedelmesen előadta, tanácsot kér tőle bizonyos házassági ügyben, hogy t. i. mi tévők legyenek a magyarok azon gyakori esetben, midőn a feleség a törökök által fogságra hurczoltatván, évekig oda van, mialatt a férj újra megnősül; azonban az elrablott nő vissza tér s ilyenkor némelyik férj hajlandóbb ezt fogadni vissza; mig vannak olyanok, kik elutasítják. — Ezután még az urvacSORA kiszolgáltatásának módjáról kér utasításokat stb. — A választ kéri Hofhalter Rafáel prot. nyomdászhoz intéztetni, ki azt eljuttatja ő hozzá.

Több mint valószínű, hogy Bécsben Hofhalternél nyomdászvásárlás ügyében járt, mert már 1558. elején óvári nyomdájának első terméke — három predikatioja — megjelent, az ajánló levél Miksához ápril

1. kelt. *) (E mű unicum példánya meg van a bécsi császári könyvtárban: F. M. 111. sz. a. — betű-hű (kézirati) másolata, Rácz Károly szapárfalvi ref. pap által, az ő — és a debreczeni koll. könyvtárában.)

A megelőző napon, (márcz. 31.) Welykei Márk győri nagy prépost és püspöki helyettes, a győri székesegyház ajtajára egy idéző levelet függesztett ki (egykoru másolata a bécsi titkos levéltár, — közli: Fraknói), melyben Huszár Gált, mint a ki: „tévtanokat karolt fel, gonosz és botrányos hitelveket terjeszt a nép között“, ápril 18-ára a győri szent szék elé idézi.

Huszár — minthogy Wohnitzky kapitány nem volt otthon s így ennek védelmére nem számíthatott — elég ovatós volt a kelepczébe bele nem menni, a kitűzött napra nem jelent ugyan meg, de levelet irt, hogy mihelyt életét ellenségei ellen biztosítva látja, kész elmenni Győrbe s védelmezni magát az eretnység vádja ellen. Ha — ugymond — a jók egészséges és józan ítélete szerint csakugyan eretneknek bizonyulna, ám kész bűnhődni; ha ellenben az evangyéliom tiszta tanításaiból világosan kimutatandja, hogy ellenségei tértek el a szentirástól s estek tévelygésbe, úgy reményli, hogy jövőre hasonló kemény és igazságtalan eljárásoktól meg lesz kimélve!

Wohnitzky haza érkezvén, Huszár felkérte, hogy őt győri tisztársá figyelmébe és védelmébe ajánlana, Wohnitzky nem csak szives készséggel ígérte meg, hanem Miksával tudatván az ügy állását, felkérte, hogy alkalmas birákat választván, gondoskodjék a vita szép lefolyásáról.

Miksa válaszolt-e, nem-e? még ez ideig nem tudható, de Wohnitzky — maig is meglevő — levelére sajátkezűleg ezt írta: „soll nicht erscheinen.“

Ebből gyanítható, hogy Miksa nem akarván Magyarország ügyeibe avatkozni s atyjával a buzgó pápista Ferdinánddal ellenkezésbe jöni, az ügy békés kiegyenlítését óhajtotta, óvatosságra intvén kedvelt emberét, jól tudván, hogy a győri püspök-helyettes, Ferdinándhoz fog panaszával fordulni.

Ugy történt. — A győri szent szék súlyos vádjára megérkezett Ferdinánd rendelete Wohnitzky kapitányhoz, ebben olvassuk: Heretum dominationem et librorum impressionem illi imposterum non permittas, imo ab illis cum serio prohibeas, nisi id enim feceris, graviter in te animadvertemus. (Egykoru másolata a bécsi udv. levéltár, — közli: Fraknói. — Hogy Ferdinánd Huszár Gálhoz is küldött dorgatoriumot, Fraknói állítja, azon megjegyzéssel azonban, hogy szövegét nem ismeri.)

Wohnitzky azonnal közölte a királyi rendeletet Huszárral, azon megjegyzéssel, hogy ő — nehéz szívvel bár, de — kénytelen a király akarata előtt fejet hajtani, azonban előbb közvetlen urának Miksának véleményét óhajtja tudni, kiről tudja, hogy a legigazságosabban fog itélni, s ha ő maga kihallgatja vagy papjai által megvizsgáltatja a méltatlanul vádolt predikátort, nem kételkedik, hogy olyanul fogja őt találni, mint Huszárnak magyar nyelvben jártas

*) Ugyanitt nyomatá 1559-ben Sztárai „Comedia lepidissima“-ját, 2-ik kiadásban. K. F.

ismerői, kik okos, szerény, istenfélő és erényes embernek tartják! (Kelt 1558. nov. 8., eredetije a bécsi titkos levéltár. Közli: Fraknói.)

Felelt-e Miksa e levélre? nincs nyoma, a tény az, hogy Huszárnak M. Óvárról menekülni kellett.

Ez időtől 1560. őszéig nincsenek biztos adataink Huszár életéről. — Hogy ez idő alatt Debreczenben is kellett lenni, bizonyos, mert Szilvás-ujfalvi Imre az 1602-iki énekes könyv (unicum példánya a gyulafehérvári Batthyányi könyvtár) előszavában elszámálván a régibb énekes könyveket, említi, hogy Huszár Gál is nyomtatott Debreczenben 1560. 8r. „Isteni dicséretetek és Psalmusok“ czímen egy énekes könyvet, melynek ajánló levelét Meliushoz intézé, — melyből azonban ma már egy példány se ismeretes!

1560. őszén Kassán találjuk Huszárt, hol megpróbáltatásának keserű napjait élte át. — Ez időben a felvidéken s különösen Kassán, Egerben, a protestánsok engesztelhetlen üldözője Weránz Antal egri püspök dühöngött, ki 1560. okt. 14. kelt s L. Ferdinándhoz intézett levelében Huszárról, mint császári parancs következtében letartóztatott Kassa-i eretnek papról emlékezik (levelét lásd Katonánál His. Crit. R. Hung. Tom. XXIII. 368. l.)

Kassa főkapitánya ekkor a buzgó pápista Zay Ferencz volt, kivel Weranz, Huszár elfogatását célzó titkos terveit közölte, tudván s ismervén, hogy a Kassaiak — mind a polgárok, mind a katonák — mily erősen ragaszkodnak Huszárhoz, — alattomban akarta őt elfogatni s Egerbe szállíttatni!

Kálmán Farkas.

(Folyt. köv.)

N y i l a t k o z a t .

„Optimus interpres, verborum quisque suorum!“

Egyházmegyénk főjegyzője, midőn Peti L. urnak egyházmegyénk tavaszi közgyűléséről e becses lapokban közölt „tendentiosus“ ismertetését, részint rektifikálandó, részint pótlándó, felszólalt, jónak látta Horváth I. tanácsbíró ur által provokált nyilatkozatomat is a Peti ur által reprodukálttal szemben, helyre ütni.

Mint hogy azonban N. ur helyreigazítása, valóban nagyon „halvány“-an adja vissza nyilatkozatomnak, mind lényegét, mind részleteit: kénytelen vagyok P. ur nyilatkozatát, hála isten elég hü emlékezetemből, helyreigazítani.

Nyilatkozatom a következő volt: Nagytiszteletűségedet nem egyházmegyei közgyűlés, hanem a gyülekezetek presbyteriuma választván meg tanácsbíróul, mint ilyen kérdéses nyilatkozatom által választóiban és megbízatásában nincsen érintve; mindamellett, mivel szóba hozott kifejezésem, kész vagyok kijelenteni, hogy bár egy a polemia hevében használt szót, nem szabad oly szigoruan latra vetni, mintegy komoly tudományos műben irottat, s bár én használt kifejezésemben, gyűléseink egyetemét nem érintettem, kifejezésemet tehát gyűléseinkre nézve, sértőnek nem is

tartom; sértő szándékkal azt semmiesetre sem mondtam: mindamellett, ha valaki azt sértőnek tekintené, van bennem annyi férfiaság és jóakarát s közgyűléseink iránt annyi alkotmányos érzület, hogy attól bocsánatot is kérjek!“

De ha már jónak látta P. ur, engem kisebbiteni akarólag szóba hozni ezen ügyet s N. ur — mint én akartam — hallgatással nem mellőzni: állapodjunk meg e kérdésnél kissé.

Kifejezésem arra vonatkozik, hogy a Prot. Egyh. Isk. lapban, a múlt évben Cs. urral, a lelkészválasztások „érvényessége“ Cs. szerint „megerősítése“ tárgyában folytatott polemiaiban, én Cs. ur azon themájával szemben, hogy a lelkészválasztások megerősítését a zsinati törv. az egyházmegyei közgyűléseknek tartotta volna fen, a 204. §-ra mutatva, a választás törvényességébe helyeztem a választás jogérvényességét, azt pedig perhorreskáltam, hogy egy közgyűlési „tömeg“, mely természeténél fogva sem nem felelős, sem felelősségre nem vonható s „részben“ a törvényeket, lényegükben és sokszor komplikált részleteikben nem kombinálva, rokon vagy ellenérzűlete által vezérelten, befolyásoknak is alávetetten szavaz: döntsön a választások érvényessége fölött s hogy a választások sokszor komplikált és subtilis kérdésének eldöntésére legalább „részben“ alkalmas közeg legyen, a közgyűlés.

Ne mystifikáljuk a dolgot! A „tömeg“ kifejezésben semmi sértő. Az alatt egy oly kompakt testületet értünk, értettem legalább én, — mint közleményem szövegszerű értelme mutatja, — mely egyéneiben egy egész, melynek cselekvénye nem egyesieié, sőt senkié sem, hanem az egészé. Hogy pedig közgyűlésünk minden tagja, minden ott előforduló kérdésnek úgy lényegét, mint sokszor bonyolult részleteit kombinálná, hogy mindig saját benső meggyőződése szerint, minden külbefolyás nélkül szavazna, holott akár hányszor látjuk, hogy magas műveltségű egyéneknél is kedélyük természete, sőt kedély állapotuk minősége, hangulata is befolyásolja szavazásukat s hogy az objektív igazság realizálásához magas és tiszta értelmi és szilárd jellemerő kell: — azt csak az fogja tagadni, aki beakarja hunyni szemét a tények előtt.

Im ez volt nézetemnek lényege, amit — mert csak elvi kérdésre s nem egyszersmind a mi gyűlésünkre magára vonatkozott s így azt nem is sérthette — nem volt miért visszavonom.

Ha azonban P. L. ur biztosít engem arról, hogy p. o. az ő, bizony igen tiszteletreméltó és érdemes presbyteriumának minden tagja, minden tárgynak, minden „szavazat“-nak lényegét, még akkor is, amikor vele ellentétesen szavaz, — épp úgy átérti, épp úgy felfogja, mint ő; s következtetve meg győz a felől, aminek akárhányszor ellenkezőjét állította eddig, hogy közgyűléseink minden képviselő tagja, minden kérdésben, önálló meggyőződése szerint s még a befolyásolhatóság lehetőségének is kizárásával szavaz, akkor kész vagyok kifejezésemet — mely ekkor sem sértő, csak téves — attól, a ki magára nézve azt sértőnek találja, nemcsak bocsánatot kérni, de azt valóban vissza is vonni.

De hogy p. o. a mi egyházmegyénk is eddig mást tapasztalt és másként gondolkozik ma is, tanúsítja a körülmény, hogy ép a kérdéses gyűlésben megalkotott új házszabályzat így szól: 23. §. „minden rábeszélés, korteskedés —

szavazás közben — tilos és az erről megfélekedezőtől a szavazási jog azon gyűlésen elvonatik.“

Valyon kellett volna-e ily §-t alkalmazni, ha a szavazatok sem befolyásolhatóknak nem tartatnának, épen egyházmegyénk közönsége által is sem nem gyakoroltattak volna; miután köztudomásu, hogy törvényt a szükségérzet szokott teremteni.

Körmendy S.,
esperes.

Különfélék.

Király ő felsége legközelebb a paposi ev. ref. egyháznak 100; az ibronyi és bucsui egyházaknak pedig 150—150 frtot adományozott magán pénztárából.

Nyilatkozat. E becses lap 1882. évi 9-ik számában nyilvános kötelezettségi ígéretet tettem, hogy akkori jövedelemmel egyenlő jövedelem körülménye közt: 20 éven keresztül évenként 8 o. frtot ajándékozok az országos ref. közalap javára. Még akkor a közalap nem volt egészen megteremtve. De történt, hogy az ige testté lett s mindenki kötelezve lett magát bizonyos mennyiségileg megadóztatni. Azon ideig én két évit $8+8=16$ frtot beküldtem a nt. szerkesztőséghez, nyugtáztattam is. A 3-ik évi kötelezettségem következtén, már köteles voltam hivatkozott felhívni a mulasztatlan ajánlásra, hogy a rovatok belegyenek töltve. Mint anyyiak, én is tapasztalván a nehézségeket, mivel egyik kezem tettét nem akartam tudatni a másikkal, hogy a szép cél felé könnyebben juthassak, példánakokáért egyszerűen kifejeztem, hogy részemről a rovatba 2 frtot írok nevé után. Lett tehát az én önmegadóztatásom 10 frt. E 10 frtot illetőleg a nt. visitatio alkalmával 1884-ben kérdésbe tettem, hogy mivel nyilvánosan tettem 8 frtnyi ajánlást, nem czélszerű volna-e a beadást a régi uton teljesíteni?! Minthogy azonban egyenes feleletet nem nyertem: nehogy dicsekedőnek láttassam, pénzem, gyülekezetem tartozásához csatoltam. A legközelebbi visitatio előtt ismételni találtam az előbbi kérdést s nt. esperes ur úgy nyilatkozott, hogy jobb lesz a 8 frtot elkülöníteni a többitől. Ekkor a nt. egyházmegyei pénztárnok urnak némi kételye tünt fel a felől, hogy a mult évit befizettem. Naplója azonban eloszlata a kételyt s egyszersmind azt is felmutatá, hogy a 8 frttal egy kis zavar történt. Ennek következtében abban állapotunk meg, hogy míg az ügy ki nem tisztázódik, e jelen évit ne küldjem; hanem csak a kettőt együtt. A mult hó elején nt. esperes ur irta hozzám, hogy a 8 frtot a többivel junius 15-ikén rendeltetése helyére küldi. Nekem tehát szinte küldenem kellett volna, de, hiszi vagy nem valaki, bizony nem volt módom a küldésben mindez ideig. Most küldöm szivesen, hogy e 1885-ik évi is belegyen fizetve. A kis dolognak azért kerítettem ily nagy fenekét, hogy világos legyen a régi utról le és arra visszatérésem nyoma.*) Nagy Elek, kispaládi ref. lelkész.

Kisujzálláson az elemi fosztályokban, 6 osztályban 9

*) A hozzánk küldött 8 frtot, mihelyt a felelős szerkesztő haza érkezik, rendeltetése helyére juttatjuk.

tanító, 618 tanuló, az elemi 6 osztályu leányiskolában 6 tanító, 648 tanuló. A 6 osztályu középtanodában 5 tanár, 87 tanuló, összes szám 1353, tanító tanár 20, kiseddóvónó 1 volt a lefolyt iskolai évben. Ezenkívül van a kiseddóvoda egy óvodanő vezetése alatt változatos számu kicsinyekkel.

Lapunk szerkesztőtársai a szünidőre Debreczenből eltávoztak; Géresi Kálmán még e hó elején, hogy a Károlyi család oklevéltárának kiadását folytassa, Budapesten munkálkodik; Csiky Lajos pedig a marienbadi fürdőbe utazott el. A felelős szerkesztő is rövid kirándulásából csak 27-én térend vissza: azért elnézést kérünk, ha talán lapunk ez vagy közelebbi számai a szokott időnél későbben jelennének meg.

Felelős szerkesztő: Tóth Sámuel. Szerkesztőtársak:
Csiky Lajos, Géresi Kálmán.

HIRDETÉS.

Pályázat.

A szatmár-németi ev. ref. egyház elemi iskolájában megürült I. és II. leány-osztály tanítói állomására ezennel pályázat hirdettetik.

Évi járulék:

1-ör. Szatmár-németi sz. k. város pénztárából havi részletekben előre fizetve 500 frt.

2-or. Ugyancsak a városi pénztárból lakbérül hasonló részletekben fizetve 100 frt.

3-or. 27 $\frac{2}{3}$ köbméter kemény tüzifa a város által beszállítva, melyből a tanterem is fűtendő.

A megválasztott tanító, ha állomását elhagyni szándékozik, köteles ezt az egyházitanácsnak három hóval előbb bejelenteni. Pályázhatnak okleveles férfiak és okleveles nők vegyesen. Ha nő választatnék meg a pályázató állomásra, a nő férjhez menetele esetén 3 hóval előbb tartozik hivataláról lemondani. A pályázó nő férjes vagy nem férjes állapotát igazolni, a megválasztott állomását 1885. év szeptember 1-én elfoglalni köteles.

A pályázati kérvények f. é. július 29-ig alulírotthoz küldendők.

Szatmár-németi, 1885. év július 2.

Fésős András,

3—3

ev. ref. lelkész s iskolaszéki elnök.